

2011-12-22

Dnr 43-2011:2170

Gävle kommun

Rektorn vid Stora Sätterskolan

Beslut för grundskola med särskoleelever

efter tillsyn av Stora Sätterskolan
i Gävle kommun

Tillsyn av Stora Sätterskolan

Helhetsbedömning

Skolinspektionen genomför tillsyn i Gävle kommun under perioden hösten 2011–våren 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Stora Sätterskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 25 oktober 2011 och den 27 oktober 2011.

Rektorn för Stora Sätterskolan är också ansvarig för Lilla Sätterskolan och Ulvsätterskolan. Ett ansvarsområde av denna storlek ställer höga krav på rektors ledarskap. Det krävs också fungerande rutiner för hur återkoppling och uppföljning av det som delegerats ska genomföras. Det pedagogiska ledarskapet i Stora Sätterskolan är till flera delar delegerat till biträdande rektor för grundskolan respektive grundsärskolan. Grundskolans biträdande rektor har god kännedom om verksamheten i skolan och ser till att utbildningen planeras, följs upp och utvecklas samt att kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning.

Grundsärskolans biträdande rektor uppger att hon genom inplanerade möten med personalen i grundsärskolan och genom lektionsbesök har inblick i grundsärskolans verksamhet. Det framkommer dock i samtal och intervjuer med personal att den biträdande rektorns deltagande i möten samt hennes verksamhetsbesök inte sker regelbundet. Grundsärskolan saknar också ett systematiskt, dokumenterat kvalitetsarbete. Exempelvis finns ingen sammanställning eller uppföljning av elevernas kunskapsresultat på skolnivå i syfte att utveckla verksamheten.

I grundsärskolan anmäls inte behovet av särskilt stöd till biträdande rektor för grundsärskolan som detta är delegerat till, och åtgärdsprogram utarbetas inte för alla elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. Eftersom ingen utredning av stödbehovet och inte heller någon sammanställning eller uppföljning av elevernas kunskapsresultat görs i grundsärskolan, saknas ett viktigt verktyg för att utvärdera och bedöma att eleverna i denna skolform får det särskilda stöd som de behöver.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmannen måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Stora Sätterskolan i Gävle kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till.

En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken *Skäl för beslut*.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Gävle kommun att senast **2012-03-22** avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Trygghet och studiero

Skolmiljön vid grundsärskolan präglas inte av trygghet och studiero.

Vid grundsärskolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

I detta ingår att:

- Se till att skolmiljön präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).
- Se till att det vid skolan genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 och 10 §§ skollagen).
- Se till att skolan har rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn (6 kap. 10 § första stycket skollagen).
- Se till att skolan har rutiner för hur signaler om kränkande behandling ska rapporteras till huvudmannen (6 kap. 10 § första stycket skollagen).
- Se till att det för varje verksamhet finns en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp (6 kap. 8 § skollagen).

Särskilt stöd

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

Rektorn ser inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas när det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver (3 kap. 8 § tredje stycket skollagen samt Läroplan för grundskolan avsnitt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer Rektorns ansvar/Lpo 94 avsnitt 2.8 Övergripande mål och riktlinjer Rektorns ansvar).
- Se till att den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen, anmäler det till rektorn (3 kap. 8 § första stycket skollagen).
- Rektorn ser till att beslut fattas om åtgärdsprogram som anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (3 kap. 9 § första stycket skollagen).

Bedömning och betygssättning

Eleven och elevens vårdnadshavare informeras inte fortlöpande om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Det intyg eleverna får, efter avslutad grundskola, om den utbildning de gått igenom, kompletteras inte, även om en elev eller en elevs vårdnadshavare begär det, med ett allmänt studieomdöme.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

I detta ingår att:

- Se till att de skriftliga omdömena avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven (10 kap. 13 § och 11 kap. 16 § skollagen).

- Se till att studieomdömet avser elevens möjlighet att bedriva studier (11 kap. 17 § skollagen).

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Rektorn tar inte ansvar för grundsärskolans resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolan samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

I detta ingår att:

- Rektorn tar ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning, utvärdering och utveckling av utbildningen (4 kap. 4 § första stycket skollagen).
- Se till att kvalitetsarbetet genomförs under medverkan av lärare, övrig personal och elever och att elevernas vårdnadshavare ges möjlighet att delta i arbetet (4 kap. 4 § andra stycket skollagen).
- Rektorn tar ansvar för att kvalitetsarbetet är dokumenterat och att det finns rutiner för att redovisa konstaterade utvecklingsbehov till huvudmannen (4 kap. 6–7 §§ skollagen).

Skäl för beslut

Måluppfyllelse

Kunskapsresultat

Vårterminen 2011 var det genomsnittliga meritvärdet i Stora Sätterskolan cirka 203, betydligt högre för flickor (215) än för pojkar (179). Detta är en minskning av det genomsnittliga meritvärdet jämfört med föregående år. Under samma period har skillnaden mellan flickor och pojkar ökat. Andelen elever som har nått målen i samtliga ämnen har minskat i Stora Sätterskolan. År 2010 nådde 77 procent av eleverna målen i samtliga ämnen, medan motsvarande siffra år 2011 var 72 procent. Behöriga till yrkesprogram i gymnasiet år 2011 var 87 procent av eleverna i årskurs 9. Behöriga till estetiskt program samt till ekonomi-, humanistiskt och samhällsvetenskapsprogram var 86 procent av eleverna i årskurs 9. Till naturvetenskapligt och tekniskt program var motsvarande siffra 83 procent.

Resultaten på de nationella ämnesproven år 2011 visar att en stor del av eleverna uppnådde kravnivåerna. Detta gäller dock inte ämnet matematik, där hela 44 procent av eleverna inte nådde kravnivån. När det gäller skillnaden mellan provbetyg och slutbetyg är skillnaden stor i ämnet matematik, där hela 68 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg än provbetyg och ingen elev fick ett lägre slutbetyg. Detta kan jämföras med resultaten i resten av landet, där i genomsnitt 27 procent fick ett högre slutbetyg och 1 procent fick ett lägre slutbetyg än provbetyg samma år. I ämnena engelska och fysik låg andelen elever som fick högre respektive lägre slutbetyg än provbetyg ungefär som i riket i övrigt. I ämnet svenska fick hela 94 procent av eleverna samma slutbetyg som provbetyg.

Trots ett medvetet och väl fungerande arbete med särskilt stöd redovisar grundskolan en stor andel elever som inte når målen i alla ämnen. För grundsärskolan saknas uppgifter om elevernas kunskapsresultat. Skolinspektionen kan därför inte göra en bedömning av dessa.

Alla elever ges inte möjligheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i samtliga ämnen. Det är särskilt allvarligt att resultatredovisning saknas för grundsärskolans elever.

Resultat av värdegrundsarbetet

Stora Sätterskolans grundskola har en årlig plan mot kränkande behandling, och kartläggning av elevernas känsla av trygghet och trivsel genomförs i grundskolan med bland annat årliga enkäter i tre av grundskolans årskurser. Utifrån dessa kartläggningar genomförs åtgärder för att förbättra tryggheten i skolan. Enligt skolans egna uppgifter framgår av skolans senaste enkät att 18 procent av eleverna upplever att de någon gång har känt sig trakasserade och 23 procent upplever att de har känt sig kränkta av andra elever. Av Skolinspektionens enkät till elever i grundskolans årskurs 9 våren 2011 framgår att en stor andel av dessa elever (94 procent) känner sig trygga i skolan.

I grundsärskolan saknas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Ingen plan mot kränkande behandling finns för grundsärskolan och ingen kartläggning har genomförts bland eleverna i grundsärsko-

lan. Flera elever berättar i samtal och intervjuer att de känner sig otrygga och ofta blir utsatta för kränkningar i skolan. Vid samtal och intervjuer med lärare, rektor och biträdande rektor framkommer att dessa inte har känt till elevernas känsla av otrygghet.

Föreläggande:**Bedömningsområde: Trygghet och studiero****Bedömning:**

Skolmiljön vid grundsärskolan präglas inte av trygghet och studiero.

Vid grundsärskolan bedrivs inte ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Motivering:

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Huvudmannen ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete och att åtgärder genomförs för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen ska också se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs samt utvärdera och redogöra för hur föregående års åtgärder har genomförts.

I intervjuer och samtal med elever i grundsärskolan i Stora Sätterskolan framkommer att flera elever varje dag känner sig otrygga i skolan och upplever sig kränkta av andra elever. Flera elever i grundsärskolan uppger att de av den anledningen inte vill eller vågar röra sig i skolans korridorer. Exempelvis uppger några elever att om de på raster vill sitta på de bänkar som finns i korridorerna, så hindras de oftast av elever i grundskolan och får nedsättande kommentarer. Enligt eleverna själva tror de inte att de vuxna skulle kunna hjälpa till.

Vid samtal och intervjuer med lärare, rektorn och biträdande rektor framkommer att dessa inte har känt till elevernas känsla av otrygghet. I intervjuer och samtal med personal i grundsärskolan uppges att personalen anmäler de fall de känner till (för närvarande ett fall) av kränkningar till rektorn och biträdande rektor, men att "inget händer". Personalen i grundsärskolan upplever att rutiner saknas för att vidta åtgärder när elever utsätts för kränkningar. Grundsärskolan är inte synliggjord i grundskolans plan mot kränkande behandling och har inte heller någon egen sådan plan. Grundsärskolan saknar även rutiner

för att anmäla signaler om kränkande behandling till både rektor och huvudman.

Av utredningen framgår att skolmiljön vid grundsärskolan inte präglas av trygghet och studiero och att det i grundsärskolan inte bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

5 kap. 3 §, 6 kap. 6–8 och 10 §§ skollagen samt Läroplan för grundsärskolan avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag och 2.1 Normer och värden/Lpo 94 avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag och 2.1 Normer och värden

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

Rektorn ser inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas när det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering:

Enligt skollagen ska den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen, anmäla detta till rektorn. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs. Åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Beslut om åtgärdsprogram eller beslut att åtgärdsprogram inte ska utarbetas är i Stora Sätterskolan delegerat till biträdande rektor för grundskola respektive grundsärskola. I grundsärskolan finns elever som av lärarna bedöms vara i behov av särskilt stöd, men där ingen anmälan till biträdande rektor har gjorts. Enligt lärarna får eleverna det särskilda stöd de behöver inom ramen för klassundervisningen och biträdande rektor för grundsärskolan har ingen uppfattning om hur många elever som har bedömts vara i behov av särskilt stöd. Ingen systematisk utvärdering eller tydlig genomlysning görs av det särskilda stöd

som ges. Det är därför oklart om rätt stöd ges och om det särskilda stödet är tillräckligt och motsvarar elevens behov.

Åtgärdsprogram utarbetas inte alltid i grundsärskolan för de elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. I grundskolan utarbetas åtgärdsprogram för de elever som bedöms vara i behov av särskilt stöd. De åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av i både grundskolan och grundsärskolan saknar dock uppgifter om hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Av utredningen framgår att inte alla elever i grundsärskolan, som befaras att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, utreds avseende behov av särskilt stöd. Inte heller utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller skollagens krav för alla elever som anses vara i behov av särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

3 kap. 3 och 8–10 §§ skollagen samt Läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 2.2 Kunskaper och 2.5 övergång och samverkan/Lpo 94 avsnitt 2.2 Kunskaper och 2.5 Övergång och samverkan

Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning**Bedömning:**

Eleven och elevens vårdnadshavare informeras inte fortlöpande om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Det intyg eleverna får, efter avslutad grundsärskola, om den utbildning de gått igenom, kompletteras inte, även om en elev eller en elevs vårdnadshavare begär det, med ett allmänt studieomdöme.

Motivering:

Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet minst en gång varje termin, i en skriftlig individuell utvecklingsplan, ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

De individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen har tagit del av i Stora Sättra grundsärskola innehåller personliga omdömen som till exempel "glad, positiv och arbetsvillig", "tyst och inbunden", "pigg och glad", "impulsiv".

De individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen har tagit del av i Stora Sättra grundskola innehåller skriftliga omdömen som saknar koppling till de nationella målen och i stället beskriver elevens personlighet, exempelvis "tenderar att bara räkna på utan att reflektera", "är ofta trött och omotiverad", "trevlig och skötsam". I intervjuer och samtal med lärare, rektorn och biträdande rektor framkommer att samtlig undervisande personal i grundskolan har genomgått kompetensutveckling i att skriva individuella utvecklingsplaner. De skriftliga omdömen i grundskolan som avser de senaste terminerna fokuserar därför i högre grad på elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen.

Vidare anger skollagen att elever efter avslutad grundsärskola ska få intyg om den utbildning de har gått igenom. Intyget ska, om eleven eller elevens vårdnadshavare begär det, kompletteras med ett allmänt studieomdöme som avser elevens möjlighet att bedriva studier.

Från grundsärskolan har inga exempel på allmänt studieomdöme som avser elevens möjlighet att bedriva studier inkommit. Enligt grundsärskolans biträdande rektor känner hon inte till om några sådana studieomdömen har begärts eller skrivits.

Av utredningen framgår att de individuella utvecklingsplanerna inte alltid beskriver elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven samt att allmänt studieomdöme, som avser elevens möjlighet att bedriva studier, saknas i grundsärskolan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

3 kap. 4 §, 10 kap. 13 § och 11 kap. 16–17 §§ skollagen samt Lgr 11 och Läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 2.4 Skola och hem/Lpo 94 avsnitt 2.4 Skola och hem

Bedömningsområde: Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**Bedömning:**

Rektorn tar inte ansvar för grundsärskolans resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolan samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen.

Motivering:

Enligt skollagen ska rektorn ta ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete i skolan och att detta dokumenteras.

Stora Sätterskolan har en kvalitetsredovisning som omfattar grundskolan och en kvalitetsredovisning som omfattar grundsärskolan. I intervjuer och samtal med lärare, rektorn och biträdande rektor för grundsärskolan framkommer att inget systematiskt kvalitetsarbete bedrivs i grundsärskolan när det exempelvis gäller att följa upp och analysera elevernas kunskapsresultat. I intervjuer och samtal med rektorn, biträdande rektor och lärare framkommer också att ingen systematisk utvärdering och tydlig genomlysning görs av det särskilda stöd som ges inom ramen för klassundervisningen i grundsärskolan.

I intervjuer och samtal med lärare uppger dessa att de tidigare på egen hand skrivit kvalitetsredovisningar avseende arbetet i grundsärskolan. Det senaste läsåret har dock ingen dokumentation av arbetet gällande uppföljning och analys av kunskapsresultat eller av särskilt stöd i grundsärskolan skett. Elever och vårdnadshavare har inte getts möjlighet att delta i något kvalitetsarbete.

Av utredningen framgår att det inte bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid grundsärskolan i Stora Sätterskolan och att resultaten av detta inte heller omsätts i åtgärder för att uppfylla de nationella målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning:

4 kap. 4–7 §§ skollagen samt Läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar/Lpo 94 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

Bakgrund

Beskrivning av Stora Sätterskolan

Stora Sätterskolan består av årskurserna 6–9 samt av grundskola årskurserna 7–9. I skolan finns också tre särskilda undervisningsgrupper. Vid tiden för Skolinspektionens tillsynsbesök fanns cirka 280 elever i skolan varav cirka 20 i grundskolan. För ledningen av skolan ansvarar en rektor och två biträdande rektorer, en för grundskolan och en för grundskolan. Rektorns ansvarsområde omfattar förutom Stora Sätterskolan också Lilla Sätterskolan och Ulvsäter-skolan.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsrådet Per Eng deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Ing-Marie Littmann
Utredare

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser

och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).